

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

HÀ THU HOÀI

**DẠY ĐỌC - HIỂU HAI TÁC PHẨM “ĐỒNG CHÍ” VÀ “LÀNG”
CHO HỌC SINH LỚP 9 HUYỆN VĂN YÊN - YÊN BÁI**

Chuyên ngành : Lí luận và phương pháp dạy học Văn - Tiếng Việt
Mã số : 60.14.01.11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS. Trần Thế Phiệt

THÁI NGUYÊN, NĂM 2016

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn này, tôi xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, Ban chủ nhiệm khoa Ngữ Văn, khoa sau Đại học trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, các thầy cô giáo công tác ở bộ Giáo dục và Đào tạo.

Đặc biệt, tôi xin chân thành bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến PGS.TS Trần Thế Phiệt – Người thầy hướng dẫn khoa học đã động viên, chỉ bảo và giúp đỡ tôi rất nhiều để hoàn thành luận văn.

Cuối cùng tôi xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè, thầy cô giáo và các em học sinh trong các trường THCS ở Huyện Văn Yên – Yên Bái đã động viên, khích lệ, tạo điều kiện và giúp đỡ tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Tác giả

Hà Thu Hoài

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	Error! Bookmark not defined.
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC.....	ii
DANH MỤC NHỮNG TỪ VIẾT TẮT	v
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	vi
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
1.1. Xuất phát từ yêu cầu đổi mới về phương pháp dạy học bộ môn Ngữ văn hiện nay	1
1.2. Xuất phát từ thực tiễn dạy học ở các trường Trung học cơ sở trong địa bàn huyện Văn Yên - Yên Bái	2
2. Lịch sử vấn đề	3
2.1. Các công trình bàn về PPDH văn nói chung.....	4
2.2. Các công trình bàn về phương pháp dạy đọc - hiểu tác phẩm văn chương	5
2.3. Các công trình bàn về hai tác phẩm Đồng chí và Làng	6
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu.....	8
3.1. Mục đích.....	8
3.2. Nhiệm vụ	8
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	8
4.1. Đối tượng.....	8
4.2. Phạm vi nghiên cứu.....	8
5. Phương pháp nghiên cứu.....	8
6. Đóng góp của luận văn.....	9
7. Cấu trúc luận văn.....	9
PHẦN NỘI DUNG	10
CHƯƠNG 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC DẠY ĐỌC - HIỂU HAI TÁC PHẨM ĐỒNG CHÍ (CHÍNH HỮU) VÀ LÀNG (KIM LÂN).....	10
1.1. Một số tiền đề lí luận về đọc - hiểu.....	10
1.1.1. Khái niệm đọc - hiểu.....	10

1.1.2. Quan niệm về vấn đề đọc - hiểu văn.....	11
1.1.3. Những hiểu biết cần thiết về VHVNHĐ phục vụ cho việc dạy học hai tác phẩm “Đồng chí” và “Làng”	12
1.1.4. Hai tác phẩm Đồng chí và Làng trong tiến trình phát triển của VHVNHĐ	14
1.2. Cơ sở thực tiễn	15
1.2.1. Vài nét khái quát về vị trí địa lý và tình hình kinh tế - chính trị - văn hóa - xã hội của huyện Văn Yên – tỉnh Yên Bái.....	15
1.2.2. Tình hình dạy – học văn cho học sinh cấp II của huyện Văn Yên - tỉnh Yên Bái.....	17
1.2.3. Những nguyên nhân dẫn đến sự yếu kém trong việc tiếp nhận tác phẩm văn học Việt Nam hiện đại của học sinh THCS ở miền núi	20
CHƯƠNG 2. NHỮNG BIỆN PHÁP TỔ CHỨC DẠY HỌC ĐỌC HIỂU HAI TÁC PHẨM ĐỒNG CHÍ VÀ LÀNG CHO HỌC SINH LỚP 9 HUYỆN VĂN YÊN TỈNH YÊN BÁI	22
2.1. Trước giờ lên lớp.....	22
2.1.1. Giáo viên hướng dẫn học sinh chuẩn bị bài	22
2.1.2. Định hướng cho học sinh những tư liệu liên quan đến bài học	23
2.1.3. Xây dựng hệ thống câu hỏi cho học sinh chuẩn bị bài	25
2.2. Tổ chức dạy đọc hiểu hai tác phẩm Đồng chí và Làng trong giờ học	26
2.2.1. Tạo hứng thú, kích thích nhu cầu học tập cho học sinh.....	26
2.2.2. Tổ chức cho học sinh cảm nhận tác phẩm bằng các hoạt động nghệ thuật... ..	29
2.2.3. Xây dựng tình huống có vấn đề bằng hệ thống câu hỏi gợi mở	31
2.2.4. Sử dụng lời bình đúng thời điểm.....	34
2.2.5. Phát huy tinh thần đối thoại trong giờ dạy và học tác phẩm VHVNHĐ ..	36
2.2.6. Củng cố bài học.....	38
2.3. Sau giờ học	41
2.3.1. Rèn luyện thói quen học bài ở nhà.....	41
2.3.2. Đối với việc ôn lại bài mới học xong trên lớp	42
2.3.3. Đổi mới cách ra đề kiểm tra	43
2.3.4. Thường xuyên cung cấp những thông tin phản hồi hữu ích đến học sinh	45

CHƯƠNG 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	47
3.1. Thiết kế thể nghiệm giáo án dạy đọc hiểu hai tác phẩm Đồng chí và Làng cho học sinh lớp 9 huyện Văn Yên - Yên Bái.....	47
3.1.1. Yêu cầu thể nghiệm.....	47
3.1.2. Mục đích thể nghiệm.....	47
3.1.3. Đối tượng thể nghiệm.....	47
3.1.4. Nội dung thể nghiệm.....	47
3.1.5. Thiết kế thể nghiệm.....	48
3.2. Tổ chức dạy thực nghiệm và đánh giá kết quả.....	74
3.2.1. Đối tượng thực nghiệm và thời gian thực nghiệm	74
3.2.2. Kết quả thực nghiệm	74
3.2.2.1. Đánh giá về mặt định lượng	74
3.2.2.2. Nhận xét và đánh giá của GV giảng dạy và tổ chuyên môn về mặt định tính.....	76
3.2.3. Một số vấn đề rút ra sau giờ dạy thể nghiệm	78
TIÊU KẾT CHƯƠNG 3.....	80
PHẦN KẾT LUẬN	81
PHỤ LỤC	83

DANH MỤC NHỮNG TỪ VIẾT TẮT

ĐHQG	: Đại học quốc gia
ĐHSP	: Đại học sư phạm
HS	: Học sinh
GV	: Giáo viên
NXBĐHSP	: Nhà xuất bản đại học sư phạm
NXBGD	: Nhà xuất bản Giáo dục
PPDH	: Phương pháp dạy học
SGK	: Sách giáo khoa
SGV	: Sách giáo viên
THCS	: Trung học cơ sở
THPT	: Trung học phổ thông
TPHCM	: Thành phố Hồ Chí Minh
VHVNHĐ	: Văn học Việt Nam hiện đại

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hoàng Hữu Bội (2008), *Thiết kế dạy học Ngữ văn 9*, Nxb Giáo dục.
2. Hoàng Hữu Bội (1997), *Dạy và học tác phẩm Văn học ở trường phổ thông trung học miền núi*, Nxb Giáo dục.[tr 3]
3. Nguyễn Duy Bình (1983), *Dạy văn dạy cái hay - cái đẹp*, Nxb Giáo dục.
4. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2008), *Ngữ văn 9, Tập 1*, Nxb Giáo dục.
5. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2008), *Ngữ văn 9, Tập 2*, Nxb Giáo dục.
6. Nguyễn Hải Châu, Nguyễn Trọng Hoàn, Vũ Nho (2007), *Những vấn đề chung về đổi mới giáo dục THPT môn Ngữ văn*, Nxb Giáo dục.
7. Lê Linh Chi (2009), "Tiếp cận quan điểm đối thoại trong dạy học văn", *Kỷ yếu HTKH 50 năm trường Đại học Vinh*, tập 2, Nxb Nghệ An.
8. Nguyễn Việt Chữ (2001), *PPDH tác phẩm văn chương theo thể loại*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
9. Nguyễn Việt Chữ (2007), "Về việc bồi dưỡng kỹ năng nghe - nói - đọc - viết cho HS trong dạy học Ngữ văn", *Tạp chí Giáo dục*
10. Nguyễn Quang Cường (2007), "Đổi mới nhận thức của người GV văn học", *Tạp chí Giáo dục*
11. Trần Thanh Đạm (1971), *Vấn đề giảng dạy tác phẩm văn học theo loại thể*, Nxb Hà Nội.
12. Nguyễn Lâm Điền (2009), "Mấy vấn đề về đổi mới phương pháp giảng dạy VHVNHĐ ở trường Đại học", *Kỷ yếu HTKH 50 năm trường Đại học Vinh*, tập 2, Nxb Nghệ An.
13. Bùi Minh Đức (2008), "Phát huy vai trò bạn đọc sáng tạo của HS trong hoạt động phân tích cắt nghĩa tác phẩm văn học", *Tạp chí Giáo dục*
14. Hà Minh Đức (chủ biên, 2001), *Văn học Việt Nam thế kỷ XX*, tập 3, Nxb Văn học, Hà Nội.
15. Lê Bá Hán, Trần Đình Sử, Nguyễn Khắc Phi (Đồng chủ biên, 2009), *Từ điển thuật ngữ văn học*, Nxb Giáo dục.
16. Đặng Hiên (1999), "Sức hấp dẫn của một giờ văn", *Tạp chí nghiên cứu Giáo dục*

17. Đỗ Đức Hiểu (1999), *Đổi mới đọc và bình văn*, Nxb Hội Nhà văn.
18. Nguyễn Trọng Hoàn (2001), *Rèn luyện tư duy sáng tạo trong dạy học tác phẩm văn chương*, Nxb Giáo dục.
19. Nguyễn Thanh Hùng (2000), "Sự thống nhất nội tại giữa đào tạo và giáo dục trong giảng dạy văn học để phát triển nhân cách HS", *Tạp chí nghiên cứu Giáo dục*
20. Nguyễn Thanh Hùng (2005), *Hiểu văn dạy văn*, Nxb Giáo dục.
21. Nguyễn Thanh Hùng (2007), *Phương pháp dạy học Ngữ văn THPT - những vấn đề cập nhật*, Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội.
22. Nguyễn Thanh Hùng (2008), *Đọc - hiểu tác phẩm văn chương trong nhà trường*, Nxb Giáo dục, [tr 131, 134]
23. *Huyện Văn Yên thực hiện bốn tốt* (2000), Nxb lao động.
24. Trần Xuân Hưng (2008), *Tài liệu Ngữ văn địa phương THCS (dành cho HS THCS tỉnh Yên Bái)*, Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Yên Bái.
25. Nguyễn Thị Thanh Hương (1998), *Phương pháp tiếp nhận tác phẩm văn học ở trường THPT*, Nxb Giáo dục.
26. I. F. Kharlamôp (1978), *Phát huy tính tích cực học tập của HS như thế nào?*, Nxb Giáo dục.
27. Nguyễn Xuân Lạc – Bùi Tất Tươi, *Hướng dẫn tự học Ngữ văn 9*, Nxb Giáo dục.
28. Mã Giang Lân (2005), *Văn học hiện đại Việt Nam*, Nxb Giáo dục.
29. Phong Lê (2001), *Văn học Việt Nam hiện đại: Những chân dung tiêu biểu*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
30. *Lịch sử Đảng bộ huyện Văn yên* (2008), Nxb lao động.
31. Lê Nguyên Long (2000), *Thử đi tìm những PPDH hiệu quả*, Nxb Giáo dục.
32. Nguyễn Văn Long, *Ôn tập Ngữ văn 9*, Nxb Giáo dục.
33. Phan Trọng Luận (1969), *Rèn luyện tư duy qua giảng dạy văn học*, Nxb Giáo dục, Hà Nội. [tr 26]

34. Phan Trọng Luận (1977), *Phân tích tác phẩm văn học trong nhà trường*, Nxb Giáo dục. [tr 235]
35. Phan Trọng Luận (1983), *Cảm thụ văn học giảng dạy văn học*, NXB Giáo dục.
36. Phan Trọng Luận (1998), *Xã hội - Văn học - Nhà trường*, Nxb ĐHQG Hà Nội.
37. Phan Trọng Luận (1999), *Đổi mới giờ học tác phẩm văn chương ở trường THPT*, Nxb Giáo dục.
38. Phan Trọng Luận (2001), *Phương pháp dạy học văn*, tập1, Nxb Giáo dục.
39. Phan Trọng Luận (2001), *Phương pháp dạy học văn*, tập 2, Nxb Giáo dục.
40. Phan Trọng Luận, Trương Đình, Nguyễn Thanh Hùng, Trần Thế Phiệt, 1987, *Phương pháp dạy học văn*, NxbN ĐHQG Hà Nội
41. Phương Lựu (chủ biên, 2003), *Lí luận văn học*, Nxb Giáo dục.
42. Mai Xuân Miên (1999), "Mấy vấn đề có tính nguyên tắc định hướng tiếp nhận của HS trong giờ giảng văn", *Tạp chí Nghiên cứu Giáo dục*
43. Vũ Nho (1999), *Nghệ thuật đọc diễn cảm*, Nxb Thanh niên.
44. Vũ Nho, Nguyễn Thúy Hồng, Trần Thị Thành, *Bài tập rèn kĩ năng tích hợp Ngữ văn 9*, Nxb Giáo dục.
45. Cao Thanh Phước (2000), "Ứng dụng phương pháp học tích cực nâng cao chất lượng giáo dục", *Tạp chí Văn hoá nghệ thuật*
46. Nguyễn Huy Quát, Hoàng Hữu Bội (2001), *Một số vấn đề PPDH văn trong nhà trường*, Nxb Giáo dục.
47. Nguyễn Huy Quát (2011), *Nghiên cứu văn học và đổi mới phương pháp dạy học văn*, Nxb Đại học Thái Nguyên.
48. Nguyễn Huy Quát, (2002), "Những điều cần lưu ý tiến hành đọc diễn cảm trong dạy thơ ở trường phổ thông", *Tạp chí giáo dục*
49. Vũ Dương Quý, Lê Bảo, (2007), *Bình giảng văn 9*, Nxb Giáo dục.
50. Trần Đình Sử (1998), "Môn văn - thực trạng và giải pháp", báo *Văn nghệ*, (7),[tr.45]

51. Trần Đình Sử (2007), *"Từ giảng văn qua phân tích tác phẩm đến dạy đọc hiểu văn bản văn học"*, *Kỷ yếu HTKH dạy học Ngữ văn ở trường phổ thông theo chương trình và SGK mới*, Nxb Nghệ An.
52. Lê Trung Thành (2003), "Tạo dựng tình huống có vấn đề dạy học tác phẩm văn chương", *Tạp chí Giáo dục*
53. Nguyễn Huy Thắng (2011), "Kim Lân - ẩn sĩ giữa làng văn", Nxb Kim Đồng
54. Nguyễn Duy Thịnh (2006), "Đôi điều bàn luận về phương pháp giáo dục tích cực", *Tạp chí Ngôn ngữ*
55. Đinh Văn Thiện, Trần Thị Tuyết (2010), *Kiểm tra trắc nghiệm Ngữ văn 9*, Nxb Giáo dục.
56. Đỗ Ngọc Thống, *Bài tập trắc nghiệm Ngữ Văn 9*, Nxb Giáo dục
57. Nguyễn Thị Thu Thủy (2010), *Một số nội dung đổi mới phương pháp dạy học Ngữ Văn ở THPT*, dành cho sinh viên Ngữ văn k44.
58. Nguyễn Văn Tú (2007), "Sáng kiến kinh nghiệm của GV và việc đổi mới dạy học Ngữ văn ở phổ thông", *Tạp chí Giáo dục*
59. Nguyễn Trí, *Sổ tay kiến thức Ngữ Văn 9*, Nxb Giáo dục
60. Hoài Việt, *Kim Lân – Nhà văn trong nhà trường*, Nxb Giáo dục, 1999, [tr 3]
61. V.ÔKôn (1976), *Những cơ sở của việc dạy học nêu vấn đề*, tập 1, Nxb Giáo dục.
62. Z. Ia. Rez (1983), *Phương pháp luận dạy văn học*, Nxb Giáo dục.[tr11]
63. *50 năm Văn Yên xây dựng và trưởng thành 1965 – 2015*, Nxb lao động